

Examen HAVO

Maatschappijleer (oude stijl en nieuwe stijl)

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

20 | 02

Tijdvak 1
Donderdag 30 mei
9.00–12.00 uur

Bronnenboekje

tekst 1

Meer boeven vangen met DNA

DNA-onderzoek¹⁾ is het toverwoord bij Justitie. Daardoor zal de komende jaren 25 procent van alle *overtredingen en misdrijven* opgelost worden.

- 5 Het percentage opgeloste zaken schommelt nu rond de 16 procent. „Onaanvaardbaar laag”, aldus minister Korthals van Justitie. Hij tekent daar wel bij aan dat vooral het aantal onopgeloste fietsendiefstallen het cijfer naar beneden haalt.
- 10 „We moeten naar een ander systeem waarbij we niet langer fietsendiefstallen en moorden bij elkaar optellen”, aldus de minister. Van de zware misdrijven, zoals moord en verkrachting, worden vier op de tien zaken opgelost.
- 15 Tot 2004 trekt Korthals 60 miljoen gulden uit om het aantal DNA-onderzoeken uit te breiden. „Dat zal het aantal opgeloste zaken aanzienlijk verhogen, vooral als het gaat om moorden en zedendelicten”.
- 20 De minister wil ook het DNA gaan opslaan van tbs'ers die voorwaardelijk vrijkomen, als het gevaar bestaat dat zij opnieuw de fout ingaan.

kader 1

Voorstellen van Justitie

- 1 Forse uitbreiding snelheidscontroles levert 25 miljoen gulden aan boetes op.
- 2 Zwaardere straffen (van twee naar drie jaar) voor mensen die hun partner mishandelen.
- 3 Ouders van jeugdige criminelen worden sneller gewezen op hun verantwoordelijkheid en doorverwezen naar de hulpverlening.

bron: *Tubantia* van 20 september 2000

noot 1

DNA-onderzoek houdt in dat uit lichamelijke sporen van verdachten genetische gegevens gehaald kunnen worden, die nuttig kunnen zijn bij het oplossen van misdrijven. Een DNA-test die wordt afgenomen, kan bestaan uit het afnemen van lichamelijk materiaal zoals bloed en/of speeksel.

Vraagtekens bij staatsbestel

De onverzettelijke karaktertrekken van de koningin en de discussie over hervorming van de monarchie versterken elkaar. Maar invloedrijke gesprekspartners mijden het onderwerp. Zij zijn beschermd door een Geheim.

Door onze politieke redactie

DEN HAAG, 8 APRIL. Enerzijds is er de constitutionele monarchie en anderzijds is er koningin Beatrix. D66-leider De Graaf wil een maatschappelijk debat over het staatsbestel, niet over personen. Gisteravond, in een stroom van mediareacties, was direct te zien hoe onmogelijk dit verlangen is. Wie aan de monarchie komt, komt aan de koningin. CDA-leider De Hoop Scheffer zei geen debat te willen, 'omdat koningin Beatrix uitstekend functioneert'. Zelfde geluiden kwamen uit de fractie van de VVD en – in iets andere bewoordingen – uit de PvdA-fractie. Monarchie en koningin vallen samen. Maar afzonderlijk beschouwd verkeren bestel en persoon in minder kalm vaarwater dan recentelijk het geval was. In toenemende mate worden vraagtekens gezet bij de monarchie als instituut. Sinds enkele jaren is er een Republikeins Genootschap. Historicus Guus Peek betoogde dat de koning niet langer de troonrede zou moeten voorlezen en Tweede-Kamerlid Rehwinkel (PvdA) wierp vragen op over de rol van de koningin bij kabinetsformaties en haar deelname aan de regering. Premier Kok zei afgelopen Kerst in een interview met *Elsevier*, dat er in het verkeer tussen staatshoofd en premier wordt nagedacht over 'modernisering' van de monarchie. Tweede-Kamerlid Halsema (GroenLinks) sprak zich in maart in *Het Parool* onomwonden uit voor de republiek. (...)

Discussie over de monarchie en over onverzettelijke karaktertrekken van de koningin versterken elkaar. Bij elkaar gevoegd leveren ze een beeld op van een streng staatshoofd dat steeds meer

ongecontroleerde macht naar zich toe zou trekken.

De koningin neemt zoveel ruimte als de politiek verantwoordelijken haar bieden, zo luidt een oud adagium. Het beste voorbeeld is de kabinetsformatie van 1994, toen fractieleiders verdeelde adviezen uitbrachten aan de koningin. Het staatshoofd hakte vervolgens een knoop door ten gunste van PvdA'er Kok als informateur, ten koste van CDA-verliezer Brinkman. De directe invloed van koningin Beatrix op adviezen van de Raad van State, die zij voorziet, valt in de praktijk te verwaarlozen. Bij het werk van dit Hoge College van Staat is zij inhoudelijk niet betrokken. Mogelijk groter, maar verscholen achter de ministeriële verantwoordelijkheid, is haar invloed als volwaardig lid van de regering. Wekelijks spreken koningin en premier elkaar, ministers en staatssecretarissen worden een-à tweemaal per jaar ontvangen.

Afgaande op haar doorgaans krachtige opstelling valt niet te verwachten dat koningin Beatrix haar even veilige als prominente plek in de regering snel zou willen prijsgeven. Net zoals prins Willem-Alexander in september 1997, in een vraaggesprek met Paul Witteman, al heeft aangegeven dat hij weinig voelt voor een louter ceremonieel koningschap. Met zijn interventie over de monarchie heeft D66-leider De Graaf ongetwijfeld een stevig debat op gang gebracht. Maar de meest invloedrijke gesprekspartners zullen buiten de discussie blijven. Ze spreken slechts in Haagse paleizen, beschermd door een Geheim.

bron: NRC Handelsblad van 8 april 2000

Ondanks minder steun blijft meerderheid voor monarchie

Koninklijk huis

van onze verslaggever

AMSTERDAM - De sympathie voor koningin Beatrix brokkelt af, maar een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking moet er niet aan denken dat de monarchie wordt afgeschaft.
5 Uit drie opiniepeilingen komt naar voren dat in Nederland de roep om een republiek nog

altijd zwak is. Slechts 15 procent zegt te verlangen naar afschaffing van het koningshuis.
10 Koningin Beatrix kan volgens het Nipo-onderzoek rekenen op steun van 67 procent van de Nederlanders.

bron: Trouw van 12 april 2000

Opgave 3 Politieke besluitvorming en multiculturele samenleving: besluitvorming over de Vreemdelingenwet

PvdA en D66 overstag voor harde asielwet

PvdA en D66 hebben in coalitieoverleg over de Vreemdelingenwet concessies gedaan aan de VVD, mede uit angst dat de VVD-fractie in de Eerste Kamer de wet anders zou torpederen.
5 VVD-Kamerlid H. Kamp noemt die inschatting van de coalitiepartners 'niet verkeerd'.
10 De VVD heeft de coalitiepartners de afgelopen maanden onder grote druk gezet om de Vreemdelingenwet aan te scherpen, blijkt uit een vertrouwelijke PvdA-notitie die vandaag in de fractie werd besproken.
15 De VVD-senatoren lieten zich vorig jaar gelden toen ze met succes ageerden tegen de referendumwet. PvdA en D66 hebben er nu alles aan gedaan om de VVD tevreden te stemmen en de oppositiepartijen GroenLinks en het CDA buitenspel te zetten. Ook aan veel bezwaren van PvdA en D66 tegen onderdelen van de wet is tegemoet gekomen.
25 De VVD heeft een diep gekoesterde wens in vervulling zien gaan nu is afgesproken om asielzoekers zonder documenten, 90 procent van

het totaal, aan de grens veel langer te ondervragen. Als het asielrelaas duidelijk niet klopt, kunnen de asielzoekers direct worden teruggestuurd.
30 PvdA en D66 kregen gedaan dat toegelaten asielzoekers meer rechten krijgen en dat de politie niet zonder concrete aanwijzingen burgers staande mag houden bij verdenking van illegaliteit. In het wetsvoorstel staat dat een redelijk vermoeden genoeg is.
35 PvdA en D66 taxeerden, blijkt uit de notitie, dat zonder afspraken vooraf veel amendementen van hen een meerderheid in de Kamer zouden krijgen, waardoor de VVD geïsoleerd zou raken. Dat wilden ze vermijden, omdat de VVD dan mogelijk tegen de wet zou stemmen of uiteindelijk alleen met veel gemor akkoord zou gaan.
40 Een nukkige VVD in de Tweede Kamer zou voor de liberale fractie in de senaat het sein zijn om samen met het CDA de wet alsnog tegen te houden.
45 (...) Oppositiepartijen CDA en GroenLinks hebben furieus gereageerd op de coalitieafspraken.
50

bron: de Volkskrant van 6 juni 2000

Stemgedrag naar acceptatie van politieke vluchtelingen en asielzoekers bij te houden Tweede-Kamerverkiezingen ¹⁾, 1997

	toelaten politieke vluchtelingen			toestroom asielzoekers		
	makkelijker maken	niet moeilijker, niet makkelijker maken	moeilijker maken	moet onbeperkt mogelijk zijn	moet beperkt worden	moet volledig gestopt worden
	%					
PvdA	17	39	45	10	72	18
CDA	13	36	52	6	80	15
VVD	9	28	63	2	78	20
D66	23	42	34	13	81	6
GroenLinks	45	34	21	29	63	8
SGP/GPV/RPF	14	43	43	7	81	11
SP	35	34	31	23	60	17
Andere partij	12	16	73	4	52	44
Niet-stemmers of blanco stemmers	10	30	60	5	66	30
Weet nog niet	12	34	55	5	72	23

CBS-publicatie: Leefsituatie van de Nederlandse bevolking.

¹⁾ 'Op welke partij zou u stemmen als er nu verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden?'

bron: naar een tabel uit het Statistisch Jaarboek 1999

tekst 5

In een reactie op de gang van zaken bij de voorbereiding van de nieuwe Vreemdelingenwet reageerden twee Kamerleden, Femke Halsema (GroenLinks) en Joop Wijn (CDA), met een ingezonden stuk in de Volkskrant van 6 juni 2000. Zij vragen zich in het artikel af waartoe het parlement nog dient, als wijzigingsvoorstellen van de oppositie bij voorbaat worden afgewezen. Hieronder een citaat uit hun artikel:
„In de twee jaar dat wij volksvertegenwoordiger zijn, hebben wij ons al te vaak,

15 onder protest, moeten neerleggen bij voorgekookte Paarse meerderheidsbesluiten. Paars lijkt nu openlijk toe te geven niet langer geïnteresseerd te zijn in inhoudelijke voorstellen van de oppositie om de wet te wijzigen, hoe redelijk en logisch wellicht ook. Daarmee is Paars de schaamte voorbij. Het parlementaire debat, het forum voor politieke besluitvorming, verwordt hiermee tot een schijnvertoning. Wij roepen de drie paarse partijen dan ook dringend op af te zien van onderlinge afspraken om niet in te gaan op de voorstellen van de oppositie.”

tekst 6

**'Asielwet werkt juist discriminatie in de hand'
Praktijk en theorie botsen met elkaar**

„We zullen huiverig zijn ons nog constructief op te stellen”, zegt B.Tholen van de federatie van vluchtelingenorganisaties VON. „Het grote gevaar is dat de weerstand zich nu radicaliseert.”
5 Het verzet wordt breed gedragen. Ook veel kerken, Amnesty International en Forum, het instituut voor multiculturele ontwikkeling, hebben felle kritiek. Ze vinden dat de kwaliteit van de asielprocedure onder de maat blijft, terwijl de rechtspositie van mensen zonder verblijfspapieren verslechtert. De wet werkt discriminatie in de hand, en criminaliseert degenen die uitgeprocedeerde asielzoekers bijstaan.
10 Kerndoel van de nieuwe regels is het verkorten en vereenvoudigen van de asielprocedure. Maar directeur E. Nazarski van Vluchtelingenwerk gelooft er 'geen barst van' dat het in de praktijk

zo zal uitwerken. Theoretisch moet binnen zes maanden duidelijk zijn of iemand mag blijven, maar als de ambtenaren van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) dat niet halen, zijn er geen sancties.
20 „Er zijn zoveel onzekere factoren, zoveel uitwijkmogelijkheden. De termijn mag uitlopen als er ineens veel asielzoekers komen, of wanneer oorlogsslachtoffers zich aandienen.”
25 Ook de vreemdelingenkamers van de rechtbanken garanderen niet dat de procedure binnen zes maanden kan worden voltooid. Ze kampen met nog een 'werkvoorraad' van 45000 oude zaken op het moment dat de nieuwe wet in werking treedt.
30 Mr. M. Mondt, voorzitter van de vreemdelingenkamer Den Haag: „Het zal in ieder geval niet zo zijn dat we ten koste van de mensen

die al langer wachten alles op alles zetten om die halfjaartermijn voor de nieuwe zaken te halen.” De jarenlange discussie over de wet was weinig meer dan een zoethouder, concludeert B. Tholen van de VON. „We zaten twee jaar serieus met

Justitie om tafel, men deed alsof men naar ons luisterde en nu ineens worden allerlei zaken door politici in achterkamertjes geregeld. Dat is, vergeef me de woorden, een smerig politiek spel.”

bron: Trouw van 7 juni 2000

Opgave 4 De multiculturele samenleving

tekst 7

Minderhedenbeleid

Marcel ten Hooven

Hij heeft ondervonden hoe het contact met andere culturen ook bij hem sporen heeft achtergelaten: „Ik merk dat ik meer dan vroeger
5 persoonlijke aandacht schenk aan mensen die ik ontmoet. Ik schud ze vaker de hand en neem meer tijd om naar hun welbevinden te informeren. Thuis ben ik gastvrijer. Ik heb
10 tegenwoordig altijd eten en drinken klaarstaan voor het geval iemand aanbelt. Ik heb dat geleerd van mijn Marokkaanse vrienden.”

(...)
15 De Rotterdamse wethouder Herman Meijer (GroenLinks) put uit zijn persoonlijke ervaring, ter illustratie van de veelzijdige culturele beïnvloeding in een stad waarvan de bevolking thans voor veertig procent uit
20 allochtonen bestaat. Het perspectief van multiculturele grote steden die volgens de officiële statistieken over luttele jaren, rond

2015, meer inwoners van buitenlandse komaf tellen dan autochtonen, hoeft volgens
25 Meijer niet verontrustend of benauwend te zijn. Hij beschrijft dat vooruitzicht als een lastige, nochtans niet hopeloze uitdaging om een nieuwe modus voor het stedelijk samenleven te vinden.

30 (...)
Herman Meijer, wethouder sinds 1994, is de grondlegger van de herziening van het Rotterdamse minderhedenbeleid, twee jaar geleden. De achterliggende gedachte van dat
35 beleid is dat de integratie van minderheden specifieke maatregelen vergt voor elke allochtone bevolkingsgroep, rekening houdend met de culturele-etnische kenmerken van deze groep. Hoe voor de
40 handliggend dit idee wellicht oogt, zo'n aanpak met 'specifieke arrangementen' was lange tijd taboe. De angst bestond dat extreemrechts het zou aangrijpen voor zijn
45 voorrangspositie genieten.

bron: Trouw van 3 april 2000

tekst 8

De multiculturele samenleving is een illusie

Paul Schnabel

Het Sociaal en Cultureel Planbureau betreft in zijn rapport over 1998 de stelling dat Nederland in veel opzichten wel een 'multi-etnische' samenleving is, maar zeker niet kan
5 worden beschouwd als een 'multiculturele' samenleving. De stelling die daarop volgt, heeft pas echt de aandacht getrokken. Deze luidt dat Nederland ook geen multiculturele samenleving zal, kan en moet worden.
10 'Multiculturaliteit', om dat lelijke woord

maar eens te gebruiken, is geen realistische optie en zelfs geen wenselijke optie.
(...)

15 Cultuur is niet onderhandelbaar, maar wel overdraagbaar en trouwens ook 'achterlaatbaar'. Dat wil zeggen dat bewust afscheid kan worden genomen van cultuurelementen die niet meer passen bij een nieuwe identiteit, een nieuwe leefstijl of
20 simpelweg een nieuwe sociale situatie.

Interessant is dat de stroom Nederlanders die in de jaren vijftig naar Canada, Australië en Nieuw-Zeeland trok, vrijwel geheel is opgegaan in de daar bestaande
25 Angelsaksische cultuur. Deze migratie heeft nauwelijks culturele sporen nagelaten, laat staan dat er van enige eigen vormgevende kracht op de cultuur van het nieuwe land sprake is geweest.
30 Men heeft in de meeste gevallen bewust en zeer snel de cultuur van het gastland overgenomen en de eigen cultuur achter zich gelaten. De situatie van de meeste allochtonen in Nederland is in feite niet
35 anders, al is er zeker in veel gevallen veel minder sprake van een bewuste en gewilde assimilatie in het nieuwe land. Dat is dan ook precies het probleem aan het worden en dat is ook de reden dat begrippen als 'tweede'
40 en 'derde' generatie helaas nog steeds zinvol zijn als verwijzing naar specifieke aanpassingsproblemen.

Het is duidelijk dat degenen die succes hebben juist degenen zijn die voor de (bijna)
45 volledige deelname aan de Nederlandse cultuur kiezen. Dat laat nog een behoorlijke ruimte voor een eigen invulling, maar het is uiteindelijk dezelfde keuze die de Nederlandse emigranten in de jaren vijftig
50 hebben gemaakt. Nederland heeft het lang moeilijk gehad met het bepalen van een beleid ten opzichte van de nieuw binnengekomen groepen. Alleen al de onzekerheid over de rol van het
55 Nederlands in het leven van de allochtonen is in dat opzicht tekenend. De verplichte invoering van een inburgeringstraject is wat dat betreft nu eindelijk een duidelijke keuze, waar niet meer op teruggekomen moet
60 worden.

Paul Schnabel is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau

bron: de Volkskrant van 17 februari 2000

Einde